

דרשת ז' אדר

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנת תשע"ט לפ"ק

יוצא לאור ע"י
מכון מעדני מלך וויזן

גליון אלף פ"ז

נתנדב ע"י ידידינו
הר"ר יואל משה בינער הי"ו

לעילוי נשמת אמו האשה החשובה
מרת מרים ב"ר שלמה זלמן ע"ה
נפטרה י"א אדר תשע"ו לפ"ק
ת.נ.צ.ב.ה.

נתנדב ע"י ידידינו
הר"ר משה יודא הירש הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
באירוסי בנו למזל טוב

להשיג אצל
מכון מעדני מלך וויען
185 Wilson St.
Brooklyn N.Y. 11211
718.388.1751.#117

דרשת ז' אדר

יום ד' פרשת ויקרא תשע"ט לפ"ק

ליה ויקרא אל משה, לומר מתוך שקרא לו ודבר עמו, היו פניו צוערות כאש (פס"ר ה-א) ע"כ. והיינו שכמו שהיה אש על המשכן בכל לילה, כן היה פני משה תמיד, שמוך ממדריגתו שקרן עור פניו, שהיה אור גדול נסוך על פני משה, עד שהוצרך להשיב את המסוה על פניו (שמות לד-לה), היה לו עוד מדריגה שהיה פניו צוערות כאש, ופני משה כפני חמה (צבא צמרא עה.). ויש להבין למה רימו לנו הכתוב זאת כאן דייקא.

*

וּבְרֵאשִׁית דְּהַנָּה מֵאֵינוּ צלידת משה רבינו, ותרא את התצה צמוך הקוף, ותשלח את אמתה ותקחה, ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בוכה (שמות ז-ה). וכתב לפרש צדרשום חתם סופר (לו' אדר קמה: וצנדמ"ח דרוש ט') כי מצינו שה' אמר למשה, שבכניסתם לארץ ישראל לא ילך ה' בעצמו לפניהם, אלא הנה אנכי שולח מלאך לפניך לשמרך צדרך, ולהצילך

ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד (ויקרא א-ב). צרש"י לכל דצרות ולכל אמירות ולכל צוויים קדמה קריאה, לשון חצה, לשון שמלאכי השרת משתמשים צו שנאמר (ישעיה ו-ג) וקרא זה אל זה. אצל לנציאי אומות העולם נגלה עליהן צלשון עראי וטומאה שנאמר (צמדצב כג-ד) ויקר אלקים אל צלעם (צ"ר צג-ה) ע"כ. ויש להבין מהו החצה המונחת צלשון ויקרא, שהודיע לנו הכתוב, שמתוך חצתו של ה' למשה קראו ודיבר אליו מאהל מועד צלשון ויקרא. גם להבין מה שנמסר האל"ף דויקרא זעירא, מה זה צא ללמדנו. וצבעל הטורים כתוב, שמשה מגודל ענותנותו לא רצה לכתוב אלא ויקר צדרך שנאמר צלעם, ואמר לו ה' לכתוב גם האל"ף, ומרוב עוה אמר שיכתובה קטנה יותר משאר אלפי"ן ע"ש.

עוֹד כְּתוּב צִבְעַל הַטּוֹרִים, סיום פרשה הקודמת היא (שמות מ-לח) ואש תהיה לילה צו וגו', וסמך

וקרא שמייה מטטרון ספרא רבא ע"כ, ונעשה שר העולם (חולין ס.). והיינו שזיכך כל כך את החומר שלו בעבודת קונו, שאין מקומו עוד בתחתונים, אלא נתעלה לשרת ה' למעלה כמלאך אלקים. ואם כן היה חנוך מובחר האנשים שלא היה דוגמתו אז עוד באנשים, להגיע למדריגה זו שיתהפך למלאך אלקים, עד שנעשה גם שר העולם כולו.

משה עלה במדרגתו יותר מחנוך,
שנעשה מלאך בעולם הגשמי

אמנם אחר זה זכה גם משה רבינו למדריגה זו להתעלות גם כן להיות כמלאך אלקים, וכמו שנאמר (במדבר כ"ו) ונצטק אל ה' וישמע קולנו וישלח מלאך ויזיחנו ממצרים. וברש"י מלאך זה משה ע"כ. והכתוב קוראו (דברים לג-א) משה איש האלקים, ואם כן זכה גם משה להיות כמלאך. ולא רק שזכה להגיע למדריגת חנוך, אלא שנתעלה במדריגתו להיות עוד יותר מחנוך, כי חנוך לא היה יכול להתעכב עוד בעולם הזה אחר שנזדקך, ויתהלך חנוך את האלקים ואינו, הוא לא יכול עוד להתקיים בעולם גשמי, ושילס עבור זה מחיר גדול, כי נתצטל מלקיים עוד מצות ה', כי צמתים חפשי (תהלים פח-ו), כיון שמת נעשה חפשי מן התורה ומן המצות (שבת ל.), וגם מלאך אין עליו חיוב מצות. אבל משה זכה שיוכל

אל המקום אשר הכינותי, השמר מפניו ושמע צקולו וגו' כי שמי בקרב (שמות כג-כ). וברש"י זה מטטרון ששמו כשם רבו (סנהדרין לח:) ע"כ. ומשה רבינו לא הסכים, ויאמר אליו אם אין פניך הולכים אל תעלנו מזה (שם לג-טו), והיינו שאם אין אתה בעלמך הולך אתנו, עדיף לנו להשאר כאן במדבר, ואפילו בפרונוקא [שלח מוציא ומביא] נמי לא קבילינה (שם). אמנם צעת כיצוש יהושע את הארץ בא אליו מלאך ואמר לו, אני שר רבא ה' עתה באתי, ואיתא בילקוט (יהושע טו) שאמר המלאך ליהושע, רבך דחני ולא חפך צי (רש"י יהושע ה-יד). והנה מלאך מט"ט נקרא בשם נער (חוס' חולין ס.), וזה שנאמר ותפתח ותראהו והנה נער צוכה, שהשכינה עמו בצחינה גדולה כל כך, עד שהנער צוכה, שמלאך מט"ט היה צוכה כי נדחה ממעמדו. ומנינו צכיה במלאך הנוצח מאדם, כי כן כתיב (יהושע יב-ה) צכה ויתחנן לו, ואמרינן (חולין נג.) מלאך צכה לפני יעקב. והכא נמי נער צוכה ע"כ.

ויתהלך חנוך את האלקים

ולבאר הדברים יש לומר עוד, כי הנה בחנוך כתיב, ויתהלך חנוך את האלקים ואינו כי לקח אותו אלקים (בראשית ה-ד). ובתרגום יונתן (שם) שנתעלה להיות מלאך אלקים,

שיקנא צמדריגת חצירו, אלא שממנה שהוא רואה להיכן הגיע חצירו, הרי הוא מצין שגם הוא היה יכול להגיע עד לשם, ויתבייש ויכלם צמנה שהוא לא הגיע לדרגה הגבוהה. ונכוה מחופתו של 'חצירו', שהיה שוה לו במכונת נפשו ובכשרונותיו, אלא שלא עמל ויגע כמו חצירו להוציאם מן הכח אל הפועל.

ובבואר צטורי זהב (א"ח סימן רפח סק"ב) דאיתא באגדה שמנאו תלמידיו של רבי עקיבא שהיה בוכה בשבת, והיינו שמרוב דצקותו בהקצ"ה היו זולגין עיניו דמעות, שכן מנינו צרבי עקיבא (צוהר חדש) שהיה בוכה מאד באמרו שיר השירים, באשר ידע היכן הדברים מגיעים ע"ש. וכיה זו בא גם כן מעין סיבה זו, שמרוב הדציקות וההתצוננות בגדולת צוראו, האדם בא להכרה על גודל שפלות האדם, איך היה יכול להתעלות יותר ויותר, ומעצמו זולגין עיניו דמעות.

ולבן כאשר ראה חנוך מלאך מט"ט, מדריגתו הנפלאה של משה, שנתעלה במעלתו וצעודתו יותר ממנו, שזכה להיות מלאך ולהשאר בתחתונים, והוא לא הגיע לידי מדה זו, היצר לו הדבר, על קוצר עבודתו שהוא לא זכה למדריגה זו, ובתצוננותו נכוה מחופתו של משה, עד 'והנה הנער בוכה', מלאך מט"ט

להתקיים למטה בחיים חיותו גם בהיותו מלאך אלקים, אשר יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא (אבות ד-יז), והוא יכול להוסיף ולהמשיך עוד דציקום ממות ה' בעולם הזה.

מלאך מט"ט נתעורר לבכי בראותו מדרגת משה

ובאשר ראה מלאך מט"ט מדריגתו הנפלאה של משה שנתעלה צעודתו עוד יותר ממנו, היצר לבו עד דכוכה של נפש, על קוצר מעלתו שהוא לא זכה למדריגה זו, עד שמגודל הנער נתעורר לבכי. והוא על דרך שאמרו (בבא בתרא עה.) על הצדיקים לעתיד לבוא, ונוגה אש להבה לילה, כי על כל כבוד חופה (ישעיה ד-ה), מלמד שכל אחד ואחד עושה לו הקצ"ה חופה לפי כבודו. ואש בחופה למה, אמר רבי חנינא מלמד שכל אחד ואחד נכוה מחופתו של חצירו ע"כ. הרי שאף על פי שמדובר בצדיקים, שכולם זכו לשבע חופות (שם), מכל מקום קיימים הצדלים כל כך גדולים ביניהם עד שאחד נכוה ונכלם מחופת חצירו. ומסיים עלה בגמרא, אוי לה לאותה בשה אוי לה לאותה כליתה, וי להכאז הגדולה כאשר נדיק בעל דרגה נמוכה יראה את חופתו המפוארת יותר של נדיק הגדול ממנו, והוא יכוה מאש הצושה. וציאר במסילת ישרים (ריש פרק ד') שאין הכוונה

פניו של משה בערו כלפידים כמלאך ה' והיוצא לנו מזה, כי זכה משה אזי הנציאים לזכך את חומרם ולהעלותם להיות צבחינת מלאך ה'. ועוד יתירה ממנו, כי הוא יכול לשהות צמדריגה זו גם בתחמונים, והוא 'איש חלקים', על דרך שנאמר בה' השוכן אתם צמוך טומאותם (ויקרא טו-טז). ואיתא צישמת משה (פ' בראשית ע"ב וי"ו) כי משה לא נרץ עוד לאכילה ושפיה כדרך בני אדם, אלא משום דרך ארץ, עלית לקרתא הלך צנימוסה, היה נראה כאוכל ושותה ע"כ.

והנה הכתוב אומר (ויקרא טו-יז) וכל אדם לא יהיה צאהל מועד צבואו לכפר בקודש עד נאמו. וצמדרש (ויק'ר כא-צ) הקשו על הכהן גדול עצמו איך היה יכול ליכנס לקודש הקדשים, הלא כתיב וכל אדם לא יהיה צאהל מועד, וכהן גדול לא אדם היה. ומשני אלא כההוא דאמר רבי פנחס צשעה שהיה רוח הקודש שורה עליו היו פניו צוערות כלפידים עליו, הה"ד (מלאכי ז-ז) כי שפתי כהן ישמרו דעת וגו' כי מלאך ה' צבאות הוא ע"כ. אם כן כאשר אדם מתעלה להיות מלאך, מתגלה זאת על פניו צוערות כלפידים. וכיון שמהה רצינו זכה להיות צמדה זו, על כן הסמיך הכתוב 'ואש תהיה זו, ויקרא אל משה', שהיו פניו צוערות כאש, שהגיע

המכונה נער היה צוכה, שעמד מוכלס ומצויש נגד מדריגתו של משה רצינו.

בכיות המלאך דנתאבק עם יעקב אבינו וירתכן שעל דרך היה גם צכיות המלאך כאשר נתאבק עם יעקב אבינו, וירא כי לא יכול לו, שנאמר (הושע יב-ה) וישר אל מלאך ויוכל, צכה ויתחנן לו, שאמרו חז"ל (חולין צג), מי נעשה שר למי, כשהוא אומר (בראשית לב-כט) כי שרית עם חלקים, הוי אומר יעקב נעשה שר למלאך. צכה ויתחנן לו, מלאך צכה ליעקב ע"ש. והיינו כי המלאך הזה, ס"מ שרו של עשו, התאבק עם יעקב עד עלות השחר, למנא צו פגס קל שעל ידו יוכל להתגבר עליו, וירא כי לא יכול לו, שמעולם לא נכנע יעקב ליצרו, ושרית עם חלקים ותוכל. אשר כזאת לא מצא עדיין, כי אין אדם צדיק צארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא. על כן מרוב התרגשותו למנא צדיק כזה צארץ, זלגו דמעות מעיניו של המלאך על גודל מדריגתו של ילוד אשה, שעולה על מדריגתו. וכמו שמצינו צרב עמרס חקידא, שהיה לפניו נסיון צחטא ועמד צו, ואשצעיה רב עמרס ליצריה דינפק מיניה, נפק מיניה כי עמודא דנורא, אמר ליה חזית דאת נורא ואנא צישרא, ואנא עדיפנא מינך (קידושין פא.).

הפחות מישראל יש לו בזה מעלה יתירה על המלאכים, והוא מה שאמרו חז"ל (חולין נא): חביבין ישראל לפני הקב"ה יותר ממלאכי השרת, שישראל אומרים שירה בכל שעה, ומלאכי השרת אין אומרים שירה אלא פעם אחת ביום, ואמרי לה פעם אחת בשבת, ואמרי לה פעם אחת בחודש, ואמרי לה פעם אחת בשנה, ואמרי לה פעם אחת בשבוע, ואמרי לה פעם אחת ביוזל, ואמרי לה פעם אחת בעולם. ועוד גם זאת, שישראל מזכירין את השם אחר שתי תיבות [שמע ישראל ה' וגו'] שנאמר (דברים ו-ד) שמע ישראל ה' וגו', ומלאכי השרת אין מזכירין את השם [בשירתם] אלא לאחר ג' תיבות [קדוש קדוש קדוש ה'] כדכתיב (ישעיה ו-ג) קדוש ה' נבואת. ואין מלאכי השרת אומרים שירה למעלה עד שיאמרו ישראל למטה, שנאמר (איוב לח-ו) ברוך יחד כוכבי צקר [ישראל המשוליס לכוכבים], והדר וירעו כל בני אלקים ע"כ.

ואם כן חנוך שנתעלה, ואינו כי לקח אותו אלקים, והעלהו בין שרפי מעלה, חוץ ממנה שנעשה אז חפשי מן המצות, נתהוה אצלו גריעותא גם בהשירה שמשבח את ה', שאי אפשר לו לומר שירה תמיד, ולא עוד אלא שלא יוכל להזכיר את ה' רק אחר שלש תיבות. לא כן משה

להיות במדריגת מלאך אלקים. [ועיין באזן עזרא על הפסוק ולא יכול משה לבוא וגו' (שמות מ-לה) כי ה' היה קורא למשה שיכנס אל האהל, והיה מדבר עם השם פנים אל פנים, במקום שהיה נכנס כהן גדול פעם אחת בשנה עם עני הקטורת, כי משה בן בית הוא וכו' ע"ש. וכיון שהקריאה היתה שיכנס לקודש הקדשים, והרי כל אדם לא יהיה באהל מועד, על כן הודיע לנו הכתוב כי 'אש תהיה צו', שפניו צוערות כלפידים, ולכן כאשר 'ויקרא אל משה', שפיר היה יכול להכנס לפני ולפנים].

וזדו סיבת החבה היתירה שהיה לו למשה מאת ה', עזור כי התעלה בעבודתו להגיע למדריגת מלאך. וכיון שהמלאכים רגילין להשתמש בלשון קריאה, וקרא זה אל זה, והרי גם משה הוא מלאך, על כן כשדיבר אליו ה' קראו בלשון המתאמת למלאכים, 'ויקרא אל משה, להורות על גודל מעלתו שמשה הוא מלאך אלקים, ומלאכים משתמשים בלשון קריאה.

חביבין ישראל באומרים שירה בכל שעה **אמנם** היה לו למשה עוד מעלותא יתירה יותר ממלאך, והיינו שהגם שמדריגת מלאך עזום מאד, מכל מקום יש בו גם גריעותא, אשר

ומכניסים אותם תחת כנפי השכינה, כי חכמי ישראל מפיחים רוח חיים של קדושה וטהרה לכל אנשי דורם, להתדבק בה' ובתורתו, ולשמור חוקיו ומשפטיו, ומעוררים תמיד את עדת בני ה' להתחזק בתשובה ומעשים טובים כל הימים.

סילוקן של צדיקים נקרא הפלא ופלא ו**אמרו** חז"ל (איכר א-לו) מנינו סילוקן של צדיקים קשה לפני הקב"ה יותר מחורבן בית המקדש, דחורבן בית המקדש כתיב (איכה א-ט) ותרו פלאים, אבל בסילוקן של צדיקים כתיב (ישעיה כט-ד) לכן כה אמר ה' הנני יוסף להפליא את העם הזה הפלא ופלא. וכל כך למה, ואצדה חכמת חכמיו וצנית נבוינו תסתתר ע"כ. והנה פשוטו של מקרא ותרו פלאים, קאי על החורבן שהיתה הירידה באופן פלאי, כי לא האמינו כל מלכי ארץ וכל יושבי תבל כי יבוא צר ואויב צשערי ירושלים (איכה ה-ב).

אמנם יש לומר כי ע"ס המקדש קרוי בתואר פלאים, כי תכלית המקדש אמר הכתוב, ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (שמות כה-ח), שיצנו לו בית שיוכל להשרות שם שכינתו, והלא שלמה המלך אומר, הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך, אף כי הבית הזה אשר בניתי (מלכים א ח-כ). והוא דבר נפלא שבבית גשמי

עבד ה', שנשאר מלאך עלי ארץ, ומשה הוא 'איש האלקים', יש לו גם מעלת איש, על כן משה יוכל לומר שירה תמיד, ומוזכר שם ה' אחר שתי תיבות, ולא כהמלאכים שמוזכרין רק אחר שלש תיבות, והוא מוזכר את שם ה' בתיבה אחת מוקדם מהמלאכים. ולכן בפסוק זה, ויקרא אל משה, שבו מרומנו גדול מעלתו שנתעלה להיות מלאך, ואש תהיה בו, וה' מדבר אליו בלשון קריאה לשון של מלאכים, רימו לנו הכתוב שלא נגרע בזה ערכו של משה, שהמלאכים אין מוזכרין את ה' רק אחר שלש תיבות, אלא אל"ף זעירא, הוא יכול להזכיר את השם בתיבה אחת מוקדם מהמלאכים, שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד.

*

אהבה רבה יש להקב"ה לכל חכמי ישראל ו**דהנה** אתפשטותא דמשה בכל דרא (תיקו"ז סט קיב), ובכל תלמיד חכם יש ניון ממשה רבינו, והחבה יתירה שהיה לה' למשה, אינו רק למשה לבדו, אלא החבה רבה וחבה יתירה יש לו להקב"ה לכל חכמי ישראל והצדיקים שהם ניון של משה. וכל תלמיד חכם יקר הוא צעני ה' כאבן יקרה ומרגליות טובה, שמשמעשע ה' כביכול את עצמו עמו, ומתפאר בתורתו ועבודתו. ומה גם שהם מוזכרים תמיד את הרבים,

ופלא זכפליים, יותר פלא מההשראת השכינה על עמים ואזנים שלא שייך אלנם פגם. ובסילווקן אמר הכתוב, הנני יוסף 'להפליא' את העם הזה (לשון העלמה והסתר כמו כי יפלא ממך דבר), שמסלק ה' מאתנו 'הפלא' ופלא', הנדיקים אשר ההשראת השכינה שעליהם הוא הפלא ופלא, יותר פלא מההשראת השכינה על המקדש. וכל כך למה, כי אצדה חכמת חכמיו וצינת נצונו תסתתר, כי נחסר מאתנו חכמתם שלמדו את ישראל הדרך הנכונה, וגדרו גדר ועמדו צפרן, ותלמיד חכם שמת אין לנו תמורתו.

בישנה זו נסתלקו הרבה גדולי ישראל, רבנים וראשי ישיבות מרביצי תורה וטהרה בישראל, וצרנו לכבד את כולם ולהזכיר על כל פנים שמותם, כי צאמת כל אחד ואחד כדאי לעצמו, אך אי אפשר להאריך בצבחים של כל אחד ואחד, כי הזמן יכלה, וצאמת כולם אהובים וכולם צרורים וכולם עשו צאימה וציראה רבון קונס. ואחיל מהרצנים פה צעירנו, אשר קרובים אנו אל החלל, והשאינו על עירנו רושם רב, להעניב את רוח התורה והטהרה צקרצנו. ולכל אחד מאתנו הגיע תועלת מתורתם ועבודתם באופן אישית, ועל כל פנים צעקיפין.

*

של עמים ואזנים יוכל להצטמצם שם מקום השראת השכינה. וצאמת נשתנה המקדש עצמו למקום של פלאים, ועשרה נסים נעשו לצבותינו צצית המקדש (אבות ה-ה), אשר כל מי שנכנס למקדש ראה שם צעייני צצר הנהגה שלא כדרך הטבע. ועל כן אמר צעת גלותן של ישראל, 'ותרד פלאים', שירדה ונחרצה צית ה' שהיתה צצחינת פלאים.

השראת השכינה אצל הצדיקים
הוא פלא גדול ביותר

אמונם גם צחורצנו נשארנו לנו נדיקים צכל דור ודור, חכמי ישראל שממיתין עצמם על דברי תורה, והם גם כן מקדש מעט ששורה עליהם שכינת ה'. וכמו שפירש צאלשיך (פ' תרומה) הפסוק (תהלים עח-ס) ויטוש משכן שילה אהל שכן צאדם, שאחר שעוצ ה' את משכנו, שיקן אהלו צאדם הנדיק, שהוא צחינת צית המקדש, ושכנתי צתוכו לא נאמר אלא צתוכם ע"ש. והנדיקים הם מרכזה להשכינה (וזה"ק ח"ג רכ). והשראת השכינה על צצר ודם הוא פלא הרבה יותר מההשראת השכינה צמקדש, כי האדם הוא חומר צצר גם, תכונתו תאוה וחמדה לעניינם שפלים, ויזר לצ האדם רע מנעוריו, וכאשר עומד ומתגבר עליהם, ומקדש אצרו, ה' יורד ומשרה שכינתו עליו להיות מרכזה להשכינה, זהו הפלא

הלככות למועדי ה', לחיות עם היום טוב. ובסוף ימיו היה מחולל מפשעינו, וזיכך גופו בתכלית הזיכוך, לאור באור החיים. ופטירתו היא אבידה כבד להדור.

הגה"צ רבי שמחה בונם עהרנפעלד זצ"ל אב"ד מאמערסדארף, ראש ישיבת חתן סופר, ממשיך דרכי אבותיו משפחת הסופרים עד מרן החתם סופר זי"ע. הרביץ תורה בשיעורים כסדרם לתלמידי ישיבתו, ונדפסו על כמה מסכתות בשם מעיין שמחה, דמות אצילות שהשפיע על כל רואיו ביראתו וענותנותו היתירה.

הגה"צ רבי אליעזר חיים בלום זצ"ל אב"ד קאשוי, חסידא ופרישא, לוחם מלחמת ה' וממעמידי הדת על תלה, דמות ממנהיגי ישראל הקודמים, בעל מוח נפלא, שהרביץ תורה לתלמידים עוד בישיבת אביו זצ"ל. השיעורי מוסר היו עמוקים עם הסברה עצומה, בחובת האדם בעולמו. עבודתו בקודש היתה מיוחדת, לשבור את גופו עבור ה', ולמאס במותרות, ולפרוש עצמו מהכלי עולם. היה לוחם כארי שלא לסור מהמסורה המקובלת לנו בלי שום שינוי. והעמיד בית חינוך לילדות במאנסי, על דרך זה. ודכירנא שבעת הגזירה על מציצה בפה, היה משלחת של רבנים אצל המעייאר בניו יארק, והוא עמד ודיבר קשות, ואמר לו, שידע המציאות, כי כל יהודי כשר יהא לו מסירת נפש

ואתחיל באבל כבד שעבר על עירנו בכלליות, ואבל יחיד עלי בעצמי בפרטיות, בהסתלקות אחי הקדוש רבי שלמה זלמן זצ"ל אב"ד תולדות אהרן פה, אחד המיוחד מרבני דורנו, שהאיר ופיאר שנים רבות בתורתו ועבודתו וחסידותו. במעלליו יתנבר נער, ומשחר טל ילדותו היה עדין הנפש באופן נעלה, דיבורו היה בנחת עם הבריות, אכילתו היה בפרישות, עבודת התפלה היה בהשתפכות הנפש, והתמדתו בתורה היה במעלה נשגבה, ותמיד היה לו דפים של גמרא בכיסו, שיוכל לקיים ובלכתך בדרך. וחזונו הרחיק מתולדות אהרן זצ"ל השתעשע עמו תמיד, וכאשר היה נוסע למנוחה ביקש אותו תמיד שיבוא עמו. ואמר לי שחזונו זצ"ל גילה לו כל מסתרו, ולא העלים ממנו דבר. וזכה לעורר לבבות ישראל בדרשותיו שנאמרו באש קודש, והיו טופחים על מנת להטפוח, לכבסם הלככות לאהבת ה' ולתשובה שלימה, כידוע לכל. והיה תובע מאד בדברי תוכחותיו, ולא נשא פנים, ודרש דברים כדרכונות שהיה חותך בתוך מעי השומעים, ודבריו עשו פרי. וכל ימיו היה מדוכא ביסורים, ושנים מועטות אחר חזונו כבר נחלה במחלה מסוכנת, ועם כל זה לא היה אצלו שום רפיון, והתנבר בנבורה לעשות רצון קונו, ולא התרעם מעולם על מצבו, והניח אחריו הרבה כתבי ידות מדברי תורתו. וזכה לסדר ספרי נחלי בינה על מועדי ה', להלהיב

תורה. אבל כאשר יהיה לי בית מסחר לעצמי, אז אהיה מקושר לזה שלא אוכל לעזוב אותה כל כך מהר. ותיכף אחר זה הציעו לו משרה של מגיד שיעור בישיבת נייטרא. והיא נקודה אמיתית.

הגה"צ רבי צבי יששכר דוב כ"ץ זצ"ל אבי"ד דק"ק דושינסקיא, איש האשכולות, מרביץ תורה ומלחיב לבבות בני ישראל רבות בשנים בדרשותיו המלאים זיו ומפיקים נוגה. הרביץ תורה לבני קהלתו ארבעים שנה, והיה רועה נאמן לעדתו. היה אדם השלם בכל המעלות שמנו חכמים. מסר שיעורים לתלמידי הישיבה, ושוב יום יום לבני קהלתו. היה בעל תפלה מצויין מלא טעם והרגש. היה לו דלת פתוחה ולב פתוח לכל בני העיר. והוצק חן בשפתותיו להיות מראשי המדברים בכל מקום בדברים היוצאים מן הלב ונכנסים ללב.

ואחיו הגה"צ רבי אהרן גד כ"ץ זצ"ל אבי"ד קאפיש, חסידא ופרישא מימי נעוריו, נפש נקי וצדיק, עובד הי באמת ובתמימות, מילא מקום חותנו זצ"ל קרוב לארבעים שנה. לימד תורה כל ימיו לתלמידים הגונים בישיבת בנין דוד, והעלה אותם בדברי חיזוק היוצאים מלב טהור. היה שפל ברכ ולא מחזיק מיבותא לנפשיה, במדות מופלאות. ושמעתי מחותנו זצ"ל שאמר אחר חתונתו, אני מתבייש ממנו איך הוא אומר קידוש, ואיך הוא מדליק נרות הנוכה.

למול את בניו כדן. וגם אם יענישו העוברים על החוק, לא ירתעו מזה, כי בנפשם הוא. אלא שתוצאות החוק תהא שנצטרך למול את בנינו במרתפים, או ללכת לאחת מהעיירות הסמוכות שאין שם חוק, והאמהות ימנעו מלהכניס את הילדים לרופא או לבית החולים עד שיתרפא הילד ממילתו, וחלא אתה אומר שאתה מבקש רק טובת הילדים, וכי זה יהיה לטובתם. ואם כי היה קשה כארו בעניני יהדות, אבל מצד השני היה רך כקנה לעזור לכל מר נפש.

הגה"צ רבי יצחק מאשקאוויטש זצ"ל רב תורת חמד נייטרא, אחד המיוחד מחשובי הרבנים, שהאיר את העיר בכח התורה והוראתו, לא זו מדי אמות של הלכה כל ימיו, וכבר הספדתי אותו בשעת פטירתו. הכרתי אותו מימי בחרותי, שעסק גם אז בתורה לילות כימים, וכתב חידושי תורה בכל המקצועות. ונתקיים בו כל העוסק בתורה בלילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום, וצורתו האיר תמיד עדינות ואצילות, וקיים והצנע לכת עם הי אלקיך. וסיפר לי פעם, שאחר חתונתו לא היה לו פרנסה, והלך לעבוד בפעקטארי לזמן קצר. ואחר כך נסגר הפעקטארי הלז, והציעו לו שיופתח לעצמו חנות או פעקטארי ויסיעו לו. והשיב להם, שדבר כזה אינו עולה על הדעת, כי כל זמן שאני פועל, יבוא יום שאוכל לעזוב זאת ולחזור לאהלה של

אביו מסר שיעורים לתלמידי הישיבה. הגאון רבי אברהם חיים לעווין ז"ל ראש ישיבת טעלז שיקאגא, יותר מששים שנה. ובשנות נעוריו היה נוסע בכל חודש אלול לשהות במחיצתו של זקנו המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לעוויןשטיין זצ"ל. והיה אומר שמה שקנה אז, היה מוסר לתלמידיו כל ימיו. הגאון רבי אשר זעליג גרינבערג ז"ל ראש ישיבת שער אפרים מאנסי, במשך שלשים שנה העמיד הרבה תלמידים הגונים, וענוות חן היה נסוך עליו. הגאון רבי זכריי געללעי זצ"ל, רב דקהל עדת ישורון בוואשינגטון הייטס בכ"ה שנים האחרונות, ומלפנים ר"מ בישיבת נצח ישראל בסונדרלאנד כשלשים שנה, היה רועה נאמן לעדתו להעמיד הדת על תלה.

בעיר מעלבארן אויסטראליע נסתלק הגה"צ רבי אברהם צבי בעק זצ"ל, שהרביץ תורה והוראה לכל העיר שם שלשים שנה, חסידא ופרישא, מרביץ תורה והוראה לישראל ששים שנה, ענוותן ושפל ברך, ויראת ה' היה חופף עליו שהשפיע על כל העומדים במחיצתו, שכל הליכותיו היו תורה ומדות טובות.

בארץ ישראל נסתלקו, הגה"צ רבי אליהו כ"ץ זצ"ל אבי"ד שיכון קרית יואל בבני ברק, ממלא מקום אביו הגה"צ מריסקווא זצ"ל. אשר למדתי עמו יחד בשנות ילדותי, והיה גם אז

הגה"צ רבי שמואל בראך זצ"ל אבי"ד אפסי ארץ נאנאש, זכה בבחרותו להיות משמש אצל מרן מסאטמאר זי"ע. הרביץ תורה למאות תלמידים, והפיח בהם תורה ויראת ה', ודולה ומשקה מתורת רבו לאחרים. הגה"צ רבי שמואל פייטלבוים ז"ל, ר"מ בישיבת תורה ויראה, וראש הכולל מעוררי השחר, כולל שמויזסד לחזק הענין של אישכים ואשנה (נדרים ח.). וכמו כן בערב שבת סדר מלא מאשמורת הבוקר עד חצות, והיה ניכר עליו יראתו הקודמת לחכמתו. בעיר בארא פארק נסתלקו הרבנים הרה"ג רבי יהודה יחיאל גרינוואלד ז"ל אבי"ד טעמש, והרה"ג רבי משה חיים גאלד ז"ל אבי"ד קראלי, והרה"ג רבי דוד ישראל ווייס אבי"ד קאמינקא, והרה"ג רבי שמואל שמעלקא אשכנזי ז"ל אבי"ד יאס, שהרביצו תורה ויראה לאנשי קהלתם. והגה"צ רבי יוסף מאיר לייפער זצ"ל אבי"ד טעמעשוואר, היה מדוכה ביסורין, ותלמיד חכם מופלג. ורבו הגה"צ מקאשווי זצ"ל החשיבו מאוד והיה עומד לפניו מלא קומתו כשנכנס אליו, שייף עייל ושייף נפיק ולא מחזיק מיבותא לנפשיה.

מוזקני הראשי ישיבות נסתלקו, הגאון רבי חיים ברוך וואלפין ז"ל ראש ישיבת קארלין סטולין, יותר מארבעים שנה, והעמיד תלמידים לאלפים. הגאון רבי יצחק פאלער ז"ל ראש ישיבת מקור חיים, אשר עוד בחיי

למען מוהר מחנינו מכלים המוכנלגיים, ולחס מלחמת הי בעוז ובגבורה, ובעיקר על הפירצה של הסמארט-פון, איך שזורע חורבנות בכרם בית ישראל. היה לו פרנסה כבודה, מגיד שיעור בישיבה, ועזב הכל כדי שיוכל להיות פנוי לעורר על הפירצה. ואם כי דבריו היו כדרבנות, מכל מקום לא פגע בכבודו של שום אדם, ולא הניח שימשכו אותו למחלוקת וריב. ואם כי בשלש השנים האחרונות לא היה עוד בקו הבריאות, לא נמנע מעבודתו בקודש, ויהא זכרו ברוך.

*

(מרון שלי"א הזכיר עוד הרבה רבנים וראשי ישיבות שנסתלקו בשנה זו.)

*

והנה בשנה זו נסתלקו עוד שני מאורי עולם, אשר כבר עברו י"ב חודש מפטירתם, ומבואר בשלחן ערוך (יו"ד סימן שצד-ב) דאף לחכמי ישראל אין מספידין אחר י"ב חודש. אבל אזכיר את שמותם, כדי להתעורר ללכת בדרכיהם. פה במדינתנו נסתלק הרה"ק רבי מרדכי האגער זצ"ל האדמו"ר מוויזניץ ממונסי. מזקני האדמורי"ם מדור הקדום. אשר כל ימיו היה שרשרת של תורה ועבודה. ובהיותו אברך עזב את העיר ונטה לשבת חוצה בעיר מאנסי, שהיה אז עוד מדבר שממה מיהדות. וברכות הימים נתדבקו אליו אלפי חסידים ואנשי מעשה, והעמיד לגיון של מלך להתפאר.

ממופלגי הילדים, וזכה להתעלות בתורה, וחיבר שו"ת ראש אליהו גי חלקים על כל מקצועות התורה.

הגה"צ רבי אליהו שמואל שמערלער ז"ל, ראש ישיבת צאנז-קלויזנבורג במשך ששים שנה, העמיד תלמידים לאלפים. ונדפסו שיעוריו בספרו דברי אליהו עשרים כרכים, איש האשכולות, והיה גם הכותב תשובות של רבו הגה"ק מקלויזנבורג זצ"ל.

הגה"צ רבי נתן דוד ראזנבוים ז"ל האדמו"ר מזוטשקא, בשנות נעוריו היה דר פה, והיה מנהל רוחני בכמה ישיבות, שהעמיד אותם על תלם. הייתי אתו יחד כמה שנים בימי הקיץ, ופעם היה עוסק בתיקון המקוה להעמידה על תלה, וכל בגדיו היה מלוכלך מטיט ורפש, ואמר לי, כאן בעולם הזה הוא נקרא בשם לכלוך, אבל למעלה כל אבק מאיר באור נפלא מקיום המצוה שמעורבת בה. וכאשר נסתלק אביו נתמנה להיות ממלא מקומו, והרביין תורה וטהרה לישראל.

ואחרון חביב, הרה"ג רבי שאול יצחק ראבינאוויטש זצ"ל אבי"ד משכנות הרועים בקרית יואל, שנסתלק בימי עלומיו, שהיה מבוה עצמו לכבוד שמים, לילך מבית המדרש לבית המדרש ומכולל לכולל יום יום, ולהוכיח בשער

של חכמי ישראל לאותו מקום שמספידין אותם, והצית המדרש כעת היא צית ועד לחכמים אלו, וזכות רב היא להמנא בקרבם, על כן לכבודם נקבל על עצמינו אצילות שעה, וישצו לארץ ידמו לכבודה של תורה.

*

בגמרא (מולין ס.) דרש רב חנינא בר פפא, מאי דכתיב (מהלים קד-לא) יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' צמעשיו, פסוק זה שר העולם [מלאך הממונה] אמרו. בשעה שאמר הקב"ה למינהו צאילנות, נשאו דשאים קל וחומר צענמן, אם ראונו של הקב"ה צערצוציא, למה אמר למינהו צאילנות [צאילנות נאמר למינהו, מדשא הארץ דשא וגו' עץ פרי עושה פרי למינו (נראשית א-יא), אבל צורעים לא נאמר צוואתם למינו, אבל צינאיתם נאמר ותואא הארץ דשא עשצ מוריע זרע למינהו]. ועוד קל וחומר, ומה אילנות שאין דרכן לצאת צערצוציא [שהרי גדולים הן וענפיהן מרוצין ואין ראויין ליגדל רזופים ותכופים כי אם מפוזרים], אמר הקב"ה למינהו [שיצא כל אילן צענמו צרחוק מחצירו שיהא לו היכל], אנו על אחת כמה וכמה וקמה [שרצים אנו ודרכנו לצאת תכופין ומעורצוצין, ואם אין מזהרים לצאת כל עשצ לצד, הרי אין אנו ניכרין זה מזה, על אחת

ובפרט האיר לעם הי בשבתות הקדושות בשירות ותשבחות, וכמה שבתות זכיתי להתענג בשלחנו המהור בשבת קודש. ודכרנא שאחר שמילא מקום אביו זצ"ל, בשבת הראשונה ששהה בוויילאמסבורג הייתי אצל שלחנו עם כ"ק אבא מארי זצ"ל, שישב סמוך לו. ובאמצע פנה אליו ואמר לו בלחישא בענותנותו, אחר חורבן בית המקדש התקינו חז"ל כמה דברים להיות זכר למקדש, ועריכת השלחן כעת הוא גם כן רק לזכר על מה שהיה מקדם. - ובעיקר היה תובע מתלמידיו וחמידיו שיתמידו בלימוד התורה, וביקש מכל אחד שעות-צעטיל, מספר השעות שמקדיש בכל יום לתורה.

וכמו כן בארץ ישראל נסתלק הגאון רבי שמואל אויערבאך זצ"ל, שהיה גאון עצום וצדיק מופלג, ובסוף ימיו התגבר כארי ללחום מלחמת מצוה על חינוך הבנים במוסדות על מהרת הקודש, שאין להם סיוע כלום מהמדינה, כדי שלא ליתן להם מקום להתערב בחינוך. והקים בכמה עיירות תלמוד תורה לילדים, ובית חינוך לבנות, ישיבות וכוללים, בלי שום מקור כסף להחזיקם. והם נמנים כעת לשבעת אלפים ילדים, שמצוה רבה להחזיקם ולעמוד לימינם.

חז"ל אמרו (שבת קנג.) לאמר ליה רב לרב שמואל בר שילת, אחים צהספידא דהתם קאימנא ע"ש. הרי דצעת הספד מתקצנים הרוחות

וכו'. ואם היו רעים וחטאים שאין מניחים אותו לישב במדינה אלא אם כן נחערב עמהן ונוהג במנהגם הרע, יצא למערות ולחוחים ולמדברות ואל ינהיג עצמו בדרך חטאים, כענין שנאמר (ירמיה ט-ה) מי יתנני במדבר מלון אורחים ע"כ.

להתדבק רק לחברותא של יראי ה' באמת הרבה מצרותא עושה, מסתובבים כל היום ועובדים יחד עם גויי הארץ, אשר כל מעשיהם ודיבוריהם ומחשבותיהם מלאים טומאה וזוהמא, ועל כרחו הוא שומע ורואה מה שאינו צריך, ונעשה מושפע מהם, ומתקרר אש הקודש שבער בכל יהודי. ועוד יותר מזה, בשנים קדמוניות כאשר יהודי התחיל לעזוב תורת משה, ולהתרשל צהנינון שקיבל אלל אבותיו, היה הדבר ניכר תיכף צחינויותו, בשניו מלבושיו ותוארו ולורתו, והיו יודעים לשמור ממנו ולהתרחק מחצרותו. לא כן היום, יתכן שישאר צחינויותו כמו שהיה, מלבוש בצבדי חסידות, וצוקן ופיאות ארוכות, אצל צתוכו וצביתו עזב את דרכי התורה, ומתנהג כקל שבקלים. הוא ממשיך עדיין לבוא גם לבית המדרש, משום שלא רוצה להתנתק מחצריו, ולא רוצה שבניו יהיו מותרמים ומזדללים מאחרים, אצל צתוכו הוא גחלת שנכבה. והשפעתו יוכל להזיק עוד יותר מהשפעתו של גוי, כי למראה

כמה וכמה], מיד כל אחד ואחד יצא למינו. פתח שר העולם ואמר יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו [שכולן זהירין במנותיו] ע"כ.

ויש להבין למה אמר בלשון עמיד 'יהי כבוד ה' לעולם, ולא אמר בלשון הוה, כבוד ה' הוא לעולם ועד. ומהו הקשר שסיים עלה 'ישמח' ה' במעשיו, שהוא גם כן לשון עמיד. וגם להבין למה באמת לא אמר ה' להדיא להדשאים שיצאו למינהו, וסמך על דעתם ותצונתם שהם ילמדו קל וחומר מהאילנות, ולא מצינו דוגמתו בשאר חלקי הבריאה, שכולם נצראו בשפה צורה מפי ה' לציונם.

אדם נמשך בדעותיו אחר ריעיו וחביריו ונראה דאיתא צרמב"ם (ה' דעות 1-6) דרך צרייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו וצמעשיו אחר ריעיו וחביריו ונוהג כמנהג אנשי מדינתו. לפיכך צריך אדם להתחצר לצדיקים ולישב אלל החכמים תמיד כדי שילמוד ממעשיהם, ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחשך כדי שלא ילמוד ממעשיהם, הוא ששלמה אומר (משלי יג-כ) הולך את חכמים יחכם ורועה כסילים ירוע, ואומר (תהלים א-6) אשרי האיש וגו'. וכן אם היה במדינה שמנהגותיה רעים ואין אנשיה הולכים בדרך ישרה, ילך למקום שאנשיה צדיקים ונוהגים בדרך טובים

לעוררם על זה, על אחת כמה וכמה יש לבני אדם ללמוד מזה, שגבולות חלק בעולמו, ואין מקומו של אדם רק עם יראי ה', ולהתרחק מחברותא לא טובה.

להתבונן בכל דבר אם יש בו ריח של קדושה צודק נקודה יש שנוכל ללמוד מהדשאים, הנה מנינו בדברי חז"ל דברים למאות, הנהגות שונות שלימדו לנו על העדינות שיש להאדם להתרגל בהם, שיתקדש שם שמים בהנהגתו, וציתור הסיפוי זאת על בני תורה ותלמידי חכמים. ואם כי דברים הללו שלימדו לנו חז"ל אינם מפורשים להדיא בהתורה, שאין בה אלא תרי"ג מצות, מכל מקום המכיר עומק קדושתה של תורה, מתבונן ומשכיל מהתורה מהו רצון ה', ומה הם הדברים שבהם יוכל לעשות נחת רוח ליורו, וחז"ל צרו קדשם השכילו זאת, והורו לנו איך תהא כל מעשה האדם בעדינות. והוא על דרך מי שאוהב את אביו, עושה לא רק מה שנצטוו לעשות, אלא אם מכיר שיש צוה נחת רוח לאביו לפי מהותו, ישתדל לעשות זאת עבורו. ודברים אלו משתנים מדור לדור, ולפי התחדשות הדברים, יש לדון תמיד בכל דבר אם זה מתאים לפי רוחה של תורה. לא על כל דבר יכולים להראות באמצע שזה אסור, אבל יש להכיר הרבה דברים בהרית, אם יש צוה ריח של תורה, או ריח של

עינים הוא נראה כיהודי שומר תורה, אבל מתבונן קלות מתוך מעשיו, ולול לכל הקדוש אלינו, ורק עין צוחנת מכיר מהותו. על כן נחזק על כל אחד להתבונן תמיד מי הם החברים שלו, עם מי הוא מסתובב, וכאשר רואה קרירות וחולשה בחזירו יתרחק ממנו, שסופו יוכל להיות נשפע מדיבוריו, ולדבק עצמו רק לחברותא של יראי ה' באמת.

ודבר זה נוכל ללמוד מהדשאים, שהם דברים דוממים, אין בהם דעת ותבונה ללמוד זה מזה, מכל מקום השכילו שאין להם לנחת בערבוביא, אלא כל מין ומין יהא מופרד, וכל אחד יבא למינו, ולמדו קל וחומר מהאילנות. אם כן על אחת כמה וכמה יש ללמוד בן בנו של קל וחומר לאנשים בעלי דיעה, המקבלים בקל השפעה מסביבותיהם, שדרך ברייתו להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר סביבתו, והוא נשפע מאד מכל מה שרואה ושומע, איך מוטל עליו להזהר שלא יבא בערבוביא עם אינו מינו, רק לדבק עצמו יחד עם יראי ה' ואוהבי התורה. ולכן לא נצטוו הדשאים מפי ה' שלא לנחת בערבוביא, אלא סמך עליהם שהם ילמדו בן בקל וחומר מהאילנות, כדי ללמד צוה דעת לבני אדם, אם הדשאים הדוממים מכירין מעצמן שאין להם לנחת בערבוביא, עד שאין צריכין

אי אפשר לסדר שלחן ערוך על כל פרט ופרט מהחיים, שמשתנה מיום ליום לפי רוח הזמן, אבל יש לנו להשכיל בכל דבר מהו שכל התורה צוה, מהו דעתה של תורה, ולהרגיש אם זהו רצון ה'.

ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו

ובזה נראה לבאר מה שאמר הנביא (הושע ו-3) **יחינו מיומים, ציום השלישי יקימנו ונחיה לפניו, ונדעה נרדפה לדעת את ה'.** והכוונה היא, כי בשני הימים הראשונים של הצריאה נבראו שמים וארץ, והם עשו רק מה שצוה ה' עליהם בצריאתם. לא כן ציום השלישי שאמר ה' **תדשא הארץ דשא וגו',** אז הוסיפה הצריאה דבר חדש, שלא די לעשות רק כפי מה שנצטווה, אלא יש להתצונן לעשות נחת רוח לקונה גם צלי ציווי. והגם שלא נצטוו הדשאים להוציא למיניהו, הם השכילו בעצמם, הרי אם רצונו של ה' בצריאתו למה אמר למיניהו צאילנות, ועל כרחק שתענוג הוא לפניו כאשר אין המינים מעורבצים, והשתוקקו להפיק רצונו ולעשות דבר שעולה לפניו לריח ניחות.

והנה מצינו בחטא מי מריצה שאמר ה', יען לא האמנתם צי להקדישני לעיני בני ישראל (במדבר כ-13), וברש"י שאלו דברתם אל הסלע והוציא, הייתי מקודש לעיני העדה,

התחדשות צרכי הגויים, שאין מקומם בצית ישראל. וכמו שהיה פעם רוח הקודש, כן נשאר עדיין בישראל ריח הקודש, להרגיש בכל דבר אם יש צוה ריח של קדושה או טומאת הגויים. ובכל דבר שעושה יש להתצונן ולהריח מה טעמה וריחה. אם זה מקומו בצית יהודי או לא.

הדשאים השכילו לעשות רצונו של מקום **ודבר זה נוכל ללמוד מצריאת הדשאים, הם לא נצטוו לצאת למיניהו כמו הצאילנות, ואם הם היו יוצאים צערצוציא לא המרו את פי ה'.** ואדרבה כיון שהצאילנות נצטוו למיניהו, והם לא נצטוו, ממילא הם יכולין לצאת צערצוציא. אבל הדשאים השכילו, כי לא כל דבר צריכין לומר להדיא, אלא יש להתצונן וללמוד בכל דבר מהו רצון ה', וצמח הוא מתענג. ואם היינו יכולים לשאול את ה' על זה, מה היה משיב לנו, וכך צריכין לעשות. ואמרו הדשאים, אם רצונו של הקב"ה צערצוציא למה אמר למיניהו צאילנות. וכיון שאין רצונו צערצוציא אפילו צאילנות שצטבעם הם מפוזרים, מכל שכן שאנו שדרכינו לצאת תכופין ומעורבצין יש לנו לצאת כל אחד למינו. והדשאים הללו מלמדין אותנו, שצכל דבר צריכין להתצונן מהו תוך תוכו רצון ה' צוה, ואין צריכין לזוות על כל דבר צפרוטרות, ומיד כל אחד ואחד יצא למינו. וכן הוא גם לדורות,

דחנוך עדיין לא נצרא אז, נשמתו או מזלו מיהא נצרא שאמר לה הוא קרא. כדאשכחן גבי ספר תולדות אדם (להלן ה-א) דדרשינן מלמד שהראה לו הקב"ה דור דור וחמיו (עבודה זרה ה.), אף על פי שלא נצראו אותן הדורות, מכל מקום נשמתם ומזלם הראה לו ע"כ. ושפיר יש לומר דחנוך הוא שר העולם.

ההנהגה הנפלאה של הדשאים נשאר לימוד לדורות עולם

והנהגה חנוך היה בעשרה הדורות שהיו מאדם ועד נת, שכל הדורות היו מכעיסין וצאין עד שהציא עליהם את מי המבול (אבות ה-א). ומה היה חטאם, אמר הכתוב (שם ו-יב) כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ, וצגמרא (פנהדרין קמ.) שהיו צאים על הבהמות וחיות. ומה שהצינו הדשאים מעצמם, ותולא הארץ דשא עשב מזריע זרע למינהו, ולא ילאו בערבוציא, לא הצינו אנשי הדור ההוא, אלא ויקחו להם נשים מכל אשר בחרו (שם ו-יב), וצרש"י אף בעולת בעל, אף הזכר והצהמה (צ"ר כו-ה). ולא עוד אלא שהשחיתו את כל הבריאה, שאף צהמה חיה ועוף נוקקין לשאינן מינן (רש"י ו-יב), הכלב היה הולך אלל הזאב, והתרנגולת אלל הכווס (צ"ר כח-ח). ועוד גם זאת שצהנהגתם גרמו שהארץ עצמה השחיתה דרכה, ותחת חטה ילא חות

ואומרים מה סלע זו שאינו מדבר ואינו שומע ואינו צריך לפרנסה, מקיים דיבורו של מקום, קל וחומר אלו ע"כ. ואם כן מהדומם שעושה רצון קונו יש לנו ללמוד אף אלו צריכין לעבוד את צוראנו. וזהו 'יחינו מיומים', מהשני ימים הראשונים של הבריאה, שהדומם עשה מה שה' צוה עליו, אלו מקבלים חיות שגם אלו נעשה מה שנטווינו. אבל 'ציום השלישי' לימדו אותנו הדשאים, שנכיר להצין השפעת החצרותא, שלא להתערב עם אחרים שאין הם המין שלנו, ורק אז 'יקימנו ונחיה לפניו', יהיה קיום לעבודתינו שנוכל לחיות לפניו. ולא עוד, אלא שלימד אותנו שלא די צוה לצד שעושה ציווי קונו, אלא יש להתצונן מה הם הדברים האהובים לפניו, ולעשות נחת רוח ליוצרו. 'ונדעה נרדפה לדעת את ה', מה הם העניינים שחפץ בהם ה', וגם על זה נרדוף לעשות רצונו.

והנהגה בתוספות (חולין שם) כתבו דשר העולם הוא מלאך מטטרו"ן, והוא נקרא צסם נער. ויש מפרשים שזהו חנוך שנהפך לאש מבשר, וכדכתיב ויתהלך חנוך את האלקים ואיננו כי לקח אותו אלקים (בראשית ה-ג). וקשה מכאן דמשמע דשר העולם היה כבר צששת ימי בראשית ע"ש. וצדעת זקניס לצעלי תוספות (בראשית א-יב) כתב, דיש לומר דניהו

שמים, שתהא השמחה נלחי, ולא יצטרך לחרוז את עולמו צמי המצול.

(צ"ר שס). וכל זה נגרס על ידי אנשי הדור ההוא, שגרמו שחיתות לכל הבעלי חיים (עיי' צית הלוי פ' נח).

*

בריבוי הטעכנעלאגיע נתרבה הערבוביא עם בני אדם שונים

והנה צימות קדם ההשפעה מאחרים לגריעותא היה מוגבל מאד, רק כאשר ילא מפתח ציתו לחוץ, והיה נפגש עם אחרים ומדבר עמהם, ואף על פי כן הרצה חצרותא היה עושה לדדער את האדם. מכל שכן כהיום שנתרבה הטוכנולוגיע, והערבוביא עם בני אדם שונים נתרבה פי כמה. אינו צריך לנאח חוץ ולפגוש עמהם, אלא גם כאשר יושב דדד צציתו יש לו חיבור עם מאות אנשים. הוא רואה ושומע בכל עת וצכל שעה, כל מה שעולה על דעתו של אנשים קלים לפרסם, הן צמראות אסורות, הן צניצול פה, הן צלשון הרע, זלול צגדולי ישראל, קירור צכל הקדוש לנו. מתחלה כואצ לו מה שרואה ושומע, אצל צסופו מתרגל לזה ואינו עושה עליו זאת עוד רושם, ומתקרר ציהדותו.

בגנות המפרסם הדברים הפרטיים שלו לרבים צעברו כל גדרי האנושיות, אנשים מפרסמים לרבים כל הדברים אישיים שלהם. הצניעות היתה פעם המדה הנעלית שיש צישראל, וכאשר נשא צלעם את עיניו להסתכל

והנה כשנגמר צריאת העולם היתה שמחה גדולה לפני ה', וכמאמרס (מגילה י'): שאותו היום של חנוכת המשכן, היתה שמחה לפני הקצ"ה כיום שנצראו צו שמים וארץ ע"ש. ועל ידי חטא הדור המצול נהפכה השמחה ההוא לתוגה, וינחם ה' כי עשה את האדם צארץ ויתעצב אל לבו (שם ו-ו). ולכן חנוך שר העולם, שהסתכל צהנסינות של אנשי דורו איך יתחצרו ויודקקו לאינן מינן, כאשר ראה צתחלת הצריאה ההנהגה הנפלאה של הדשאים, שהגם שלא נצטוו על זה, מכל מקום הם יוצאים כל אחד ואחד למינו, והוא צשציל שראו צהאילנות שזהו רצון קונס, היו משחוקקים לעשות נחת רוח לקונס, וללמד צזה לבני אדם שאם הדומס מתנהג כן, על אחת כמה וכמה האדם צריך לדקדק על מינו, כי כל מה שצרא הקצ"ה צעולמו לא צראו אלא לצבדו. על כן התפלל שר העולם 'יהי כבוד ה' לעולם', הכבוד ה' שיוצא כעת מן הדשאים, הלואי שישאר לימוד זו לדורות עולם, שיקחו האנשים לקח מהם להנהגתם, ואז 'ישמח ה' צמעשיו', לא יצטרך ה' להנחם ולהתעצב אל לבו על הצריאה, אלא ימשיך צשמחתו שהיה לו צעת צריאת

להתרחק מכל מיני סאשעל מידיא
 ויש להתרחק מכל מיני סאשעל
 מידיא, וואטסאפ, פרא-פייילס,
 סטאטוס, וכו' וכו', כי סופו מה, הוא
 נשפע מכל מה שרואה ושומע, ומתרגל
 לחיי הפקר, לדור ציחד עם צית חצירו
 והנהגת ציתו, ולידע כל הדברים
 הפרטיים, שרובם אינם מביאים לידי
 יראת ה', וצרכות הימים ימנא עזמו
 כלי ריק צלי זיק של יראת שמים.

*

פרסום תמונות פרטיים מאחרים

צוד כמעט נאחד האנושיות
 בהשתמשות הכלים החדשים,
 שנעשה קל מאד לכל אחד לזלם תמונה
 מכל מה שצא לידו. ויכולים לראות גם
 אנשים זקנים שעומדים ומללמים גם
 בצית המדרש. בקושי הם יכולים לראות
 לזלם, ואף על פי כן עומדים ומללמים.
 וכאשר יושב אדם לעזמו בקרן זיות
 דצברים הפרטיים שלו, עושה ממנו
 זילום ומשלחים לחצריהם, וחצרה חצרה
 אית ליה, ומתפרסם לכל. ומכל שכן
 כאשר עולה צידו לזלם בשעה שאותו
 אדם עומד צמצב לא נאה כל כך, או
 התמונה חשובה יותר, ואין מתחשבים
 בהציון שמגיע לחצירו, להיות לשיחה
 צפני הצריות, ואיסור לשון הרע ומלצין
 פני חצירו. ובכלל מי התיר לו לגזול
 אישיותו הפרטית ולעשות אותו לרשות
 הרבים.

בהתנהגותם של ישראל, כתיב (צמדבר
 כד-ג) וישא זלעם את עיניו, וירא את
 ישראל שוכן לשצטיו, ותהי עליו רוח
 אלקים. וצרשיי ראה כל שצט ושצט
 שוכן לעזמו ואינו מעורצין. ראה שאין
 פתחיהן מכוונין זה כנגד זה, שלא
 יניץ לתוך אהל חצירו (צבא צתרא ס.),
 ותהי עליו רוח אלקים, עלה זלצו שלא
 יקללם ע"כ.

תמיד היו הדברים האישיים של
 האדם פרטי רק בציתו, ולא
 לפירסום צין אחרים, רק הארטיסטן
 המתנהגים כבהמות אין להם כיסוי על
 חלונותיהם, אצל אללנו גם האוכל
 בשוק הרי זה דומה לכלב, ופסול
 לעדות (קידושין מ:). ומכל שכן
 המפרסם הדברים הפרטיים שלו
 לרבים. הגענו למצב שכבר אין מצינים
 מהו העוולה של אכילה בשוק, או
 לשחות קאווע צחוץ, דבר שאצל
 חכמינו ז"ל לא היה נחשב כבר כאדם,
 ולא דימוהו לבהמה אלא לכלב, עד
 שפסלו אותו לעדות, שאינו בגדר
 אנושי. וכבר דקדקו צמאמרס שאמרו
 שראה שאין פתחיהן מכוונין זה כנגד
 זה, שלא יניץ לתוך אהל חצירו, לא
 אמרו שמכסין פתחיהן כדי שאחרים
 לא יניצו לתוך אהלם, אלא שלא יניץ
 הוא לאהל חצירו, הנגיעות צהם היה
 כל כך גדול, שאין לו סקרנות ואינו
 רואה לראות ולידע המעשים הפרטיים
 שמתרחש אצל צית חצירו.

אין להשתמש בו בפרהסיא
ובל שכן במקום קדוש

ומכ"ל שכן שכלי זו לא ניתן להשתמש בו צרבים, ועל אמת כמה וכמה צבית ה' צבית המדרש, מקום מוקדש לתורה ולתפלה. והמשתמש בו צפרהסיא יתכן שהוא בגדר מחטיא את הרבים, שמקרר הדברים צעיני כל רואיו, כי רואה בחזירו החסידי שאין עולתה זו, והקולר תלוי בו, והוא אשם על הפירצה, ויתן דין ותשבון על כל אחד שנכשל על ידו, שקירר הדבר צעיניו.

המטייל ברבים עם סמארטפאן,

לפעמים הוא כמכריז שהוא מן המתקדמים ודומייל צרבים עם סמארטפאן, לפעמים הוא כמכריז צפני אנשים ומנהיר, אני איני מן היהודים הפרומע, אלא מן המתקדמים, שלא נכויס ומתייראים מלהתקרב לדרכי העולם. והרצנים המתריעים כנגד זה הם עדיין מהדור הישן. ועוד מונח תחת זה חתיכת גאוה, שהוא מפריז בגאותו, אני יודע מה לי לעשות, לי לא יזוו מה לעשות, אני לא מתחשב צדעת תורה, ואני עושה מה שאני רוצה לעשות.

ל'וקחים אנו דרכי הגויים והתנהגותם, ומחדירים אותם צינינו לאט לאט, רק מתצוננים איך נוכל להכשיר אותם מעט. והכתוב אומר (ויקרא כ-כו)

וכבר ספרתי שנסעתי פעם למדינה אחרת, וצערפארט ראה אותי אחד, ועמד ללגס אותי. וקרייתי לו ואמרתי אליו, צודאי אתה מוכן כעת לשלוח תמונה זו לחצריך, והוא ישלחני להלאה וכו'. אני רוצה לשאול לך, אולי אני נסע כעת לדבר סתר שאין אני רוצה שידעו בני אדם, אולי אינני רוצה שצני קהלתי ידעו שאינני צבית, וצאזיה היתר אתה עומד לפרסם זאת, שצמינוטין אחדים ידעו זה כל העולם היכן אני נמצא. וכי אתה היית רוצה שיפרסמו אותך בכל מקום שאתה מסתובב.

*

הסמארטפון מיוחד רק לצורך פרנסה

ובי שצריך לו סמארטפון לצורך פרנסתו, יש לו להיות טלפון כשר להשתמשותו יום יום, ולא ישתמש צהסמארטפאן רק לעת הצורך. ומכל שכן שאין להשתמש צהס צביתו נגד ילדיו, להכשיר כלי זה צעיני צני ציתו ולהרגילם צזה, כי צצני נוער כלי זה הוא אצדון נפשם. כמה דמים ודמעות משקיעים האצות לראות נחת דקדושה מצניהם, וצקופו הם צידים עושים פעולות לעקור מהם גם היראת שמים שיש להם. וציוס הראשון שינאו מתחת רשותו, תהא כלי זו צרשותם, ואז יאכל האצ פרי מעשיו, ויתלוש שער ראשו.

הוא כמפקיר אותם, ואחר כך הוא לועק וזוכה על העבר, כאשר אין הזנים מתחשבים עמהם, מחסרון אהבת אבותיהם.

כל אחד מהוייב להיות לו טלפון פשוט לצורך שאר תשמישיו

גם אלו הנזכרים לכלים הללו לצורך פרנסתם, תהא מוגבל זאת רק לצורך זה, ולא יכניסם לציטו כלל, אלא ישאירו צהקאר שלו. וכל אחד מחוייב להיות לו טלפון פשוט לצורך כל שאר תשמישיו. וכאשר משיאין הזנים יסדר להם טלפון פשוט צתוך כלי הצית שמכניס להם, וישלם הוצאותיו על שנה או שמים, שלא יהא להם שום אמתלא. - וכאשר נכנסים להצית יהא שעה זו כל דעתו רק להשתעשע עם בניו וצני ציתו, ולהתקשר עמהם באהבה רצה ועוה. ומוטל על כל עקרת הצית למנוע את צעלה מלהכניסם להצית, ולומר לו כי זה מכלה ומשחית עבודתה שמתעמלת בחינוך צניה, שאין לצעלה רשות על זה.

אלפים מישראל יצאו לתרבות רעה על ידי כלים אלו

ודעה כל דיבורינו צזה הם גם אם יש על הכלים הללו הפילטער היותר טוב ומשומר, שלא יוכל להגיע למצואות המטונפות צראיות אסורות. אבל אלו שאין להם רק פילטער חלש,

והייתם לי קדושים כי קדוש אני ה', ואצדיל אתכם מן העמים להיות לי, וצרש"י אם אתם מוצדלים מהם הרי אתם שלי, ואם לאו הרי אתם של נצוכדנאר וחציריו ע"כ.

אדם המקושר לכלים אלו,

אין לו אוון קשבת לאשתו ולבניו

וברבות הימים האדם נעשה מקושר לכלים אלו באופן מזהיל, אשר גם גוי הארץ מתריעים על זה. ואנו רואים צעינינו כי המתרגל לזה, גם שעה קצרה אי אפשר לו להתאפק מלהביט אם הגיע לו חיזה חדשות. ויוכל לנסות זאת, לקבל על עצמו יום או אפילו חצי יום שלא ישתמש בו, ויראה חוסר סבלנותו. והשצתות והימים טובים כשאי אפשר לו להשתמש בהם, מעורר אצלו עצבון, ונהפכים לו ליום אבל ותוגה. והתוצאות מזה הוא, שכאשר הוא נכנס לציטו, רק גופו נמצא שם ולא ראשו, ואתה הצדלת אנוש מראש, אין לו אוון קשבת לאשתו ובניו. האשה נעשה כאלמנה חיה, והזנים יתומים צחיי אציהם, לא מרגישין אהבת האב אליהם. צתקופה זו שנסיונות צני הנוער הם כל כך קשים, ויום נופלים לטמיון נפשות ישראל, אין שום דבר המחזיק אותם לדרכי אבותיהם, רק האהבה העוה שנקשר להזנים עם אבותיהם, שלא יוכל להפרד ממנו. אבל אם זה חסר,

מדריגה קדושה אתם עומדים, אתם שמורים צמעשיכם, צתיכם מפריחים צפירות טובות, השכינה שרויה אלניכם, ורק מצמים כאלו יפרחו זרע קודש, ההולכים בדרך ישראל סבא, ואם כי ראשיתך מנער אחריתך ישגה מאד, וסוף הכבוד לבוא.

העת היא הדבר היקר בעולם,
והבל לבובז במילי דעלמא

ויש להתצונן כמה שעות בשעות
הולכים לאיבוד ולצטלה בהכלים
הללו, שהיה יכול לקנות בהם עולמות
של תורה. כמה מסכתות היה יכול
ללמוד בשעה שהוא מצלה אותם
לחדשות ולהבלי העולם. יש לנו
להחשיב את העת ולא לבזבז אותה
לצטלה, כל רגע של חיים היא מתנה
טובה. העת היא הדבר היותר יקר
בעולם, והוא הזול ביותר, שמגיע לו
בחנם בלי טורח, אבל רגע שעבר לא
יכול להשיבו צעד כל הון. וכאשר
מנצל הזמן כראוי יוכל לקנות עולמו,
והמצבצבו במילי דעלמא יוכל לאבד
עולמו. ויש ציטוי בלשון אנגלית על
מי שהולך בטל, כי הוא הורג את
הזמן, כי זהו דומה לרציחה ממש.
שכשהורג חצירו הוא לוקח מאתו העת
שהיה יכול עדיין לחיות. ומצינו
באחשורוש, ויאמר המלך לחכמים יודעי
העתים (אסתר א-ג), ובגמרא (מגילה
יב:) מאן חכמים, רבנן ע"ש. והיינו כי
רק הם 'יודעי העתים', יודעים

הרי יודעים הם האמת, אשר סוף
סוף אין לנו מלאכים רק יצר לב
האדם רע מנעוריו, וכל אחד יש לו
עתים חלשות אשר אינו מסוגל אז
להתגבר על יצרו, ופירצה קורא לגנב,
והם נכשלים ונפלים. ומנפילה רק
למינוטין אחדים מוחם ולבם מתמטטם
לימים רבים, ומתכבה זיק קדושתם.
וחכמינו ז"ל סיפרו לנו על רב עמרם
'חסידא' שבא לידי נסיון, עד שהוררך
לצעוק נורא כי עמרם (קידושין פא.),
כדי ללמד אותנו שאל תאמין בעצמך
עד יום מותך, וגם אמורא שהיה
מופלג בחסידותו יוכל לבוא לידי נסיון,
ומה יאמרו אזובי קיר כמונו, אשר גם
על דבר קטן אין לנו יכולים לעמוד.
וכבר ילאו לתרבות רעה אלפים
מישראל על ידי כלים אלו, וצינייהם גם
תלמידי חכמים גדולים, וצתים למאות
כבר נחרצו מזה.

העומדים בתוקפם שלא להשתמש בכלים
אלו אשרי חלקם, חזקו ואמזו לבבכם
ועיקר דיבורנו צוה אינם לאותן
שהם כבר אדוקים בכלים
אלו, כי מסתמא הם כבר לא נמצאו
כאן, ואינם מעוניינים לשמוע עוד
דרשות. אלא להאצרכים שלא טעמו זה
עדיין, ואין להם קשר עם העולם,
והם עומדים בתוקפם שלא להתגרר
אחר ההמון צוה, אשריכם מה טוב
חלקיכם, חזקו ואמזו לבבכם, להמשיך
דרכיכם, אין אתם מעריכים באיזה

גדר הוא נכנס. כל אחד יודע שבגד קצר או מתאמת היא בגד של פריצות, אבל יש גם בגדים שנצטעם או חיתוכם לפי המאדע, הם רחוקים ממדת הנניעות וגזלת עם בגד פריצות. ועל דרך זה הוא צפוזמקאות וצמנעלים, או צכיסוי שעל הראש, או צמה שצובעין עזמן ועיניהם.

לבישת שייטלין ארוכות

שייטלין ארוכות נאסרו על ידי כל גדולי ישראל מכל המפלגות, אשכנזים חסידים ליטאים וספרדים, וזה כולל כל שייטל ששערותיה ארוכות ויורדות על הכתף. ותיארוה לצבג של פריצות, ומכל שכן שייטלין הקלועות צלאקי'ן. כהיום גם עצם השייטלין, רובם ככולם ממש צאים מאינדי'ע, גם אותם הנמכרים שהם צאים מאירופא, אשר שם חותכין שערותיהן להעבודה זרה שלהם. אשר הרבה גדולי ישראל דנו על זה, ופסקו שהם תקרובת עבודה זרה ממש, שאסור ליהנות מהם. ומצואר צרמז'ס (ה' ע"ז ז-ב) שכל הנהגה ממנה לוקה שמים, אחת משום ולא תציא תועבה אל ציתך (דברים ז-ט), ואחת משום לא ידבק צידך מאומה מן החרם (שם יג-יח) ע"כ. וזהו בכל פעם שלוש אותה ונהגה ממנה. ואפילו שערות מועטות שנתערבה אין לה ציטול צכמה אלפים (רמז'ס שם ז-ט). ואסור להחזיקם צצית, כדין עבודה זרה. וזה

להעריך ולנצל העת, שלא לצוז רגע מחיו.

יש להתנתק מכל מיני חיבור בכלים אלו בין אדם לחבירו

תמצית הדברים, הכלים הללו כאשר הוא נרץ להשתמש בהם, צריכין להיות רק לצורך פרנסתו ודצרו האשיים לו. ויש להתנתק מכל מיני חיבור שיש צו צין אדם לחבירו. הוא אינו צריך לידע מה נעשה צקדירת חצירו, וחצירו אינו צריך לידע מה נעשה אללו. ויזכור כי רק ציום השלישי יקימנו ונחיה לפניו, להצבונן צכל דצר מהו רצון ה', ורק את זה ישתדל לעשות, ולא להיות לו ערצוציא עם כל, ואז נדעה ונרדפה לדעת את ה'.

*

מדת הצניעות אצל הנשים

הנה הזכרנו לעיל מדת הצניעות שנוגע לכל אדם, אבל כדאי לעורר צנוגע למדת הצניעות אלל נשים, אשר חיובו מוטל גם על הצעל, להיות כל איש שורר צציתו. אין המקום כאן לפרט הדברים צפרטיות, אבל צכלליות יש לידע כי אי אפשר לסדר שלחן ערוך מפורט על כל שמלה ושמלה מה נקרא צגדר נוע, ומהו צגד פריצות, ומהו צגד שצנתיים, אלל כל אחד יודע תוך תוכו על כל צבוש שצני ציתו לוצשים, צאחיה

חמונתם הולכים בשערות מכונקות ולא פזורות ולא ארוכות, ובצגדי זניעות וארוכות. ואחר שנעשה אשת איש שאז חיובה יותר לדקדק, הם שוצרים כל הגדרים. ובהיותה עוד כלה האמהות קונות עצורה תיכף שייטל ארוכה. ולא עוד אלא ליום חופתם, שהם מתענים ומתפללים על ימי חייהם לעתיד, ומכסות פניהם תחת החופה לזניעות יתירה (עיין תורת משה פ' חיי על הפסוק ומקח הנעיה), קונים לה לבוש להחמנה, כאשר הידים מגולות למחנה ולשליש ולרביע.

*

האי עלמא כבי הילולא דמיא

איתא בגמרא (עירובין נד.) אמר ליה שמואל לרב יהודה, שינא, חטוף ואכול חטוף ואישתי, דעלמא דאזלין מיניה כהלולא דמי [היום ישנו ולמחר אינו, דומה לחופה שהולכת מהר] ע"כ. ובדאי שאין הכוונה כפשוטו, כי זהו דרכן של רשעים, כמו שאמר הכתוב (ישעיה כג-ג) הרוג צקר ושחוט לאן, אכול צמר ושמות יין, אכול ושח, כי מחר נמות. אלא טובא גנוז בדבריו שדימה חיי העולם הזה להילולא.

הנה הסדר הוא בצעודת חמנה, שהמזומנים באים ואוכלים ושמים ומרקדים ומשמחים, אבל למחרתו אחר שעבר החמנה, לא

כולי עלמא מודו שהם על כל פנים נחמכים לכבודה של עצודה זרה. ובצית שיש צו עצודה זרה מוצן לכל שאין שם השראת השכינה, ויתכן שעבור זה נתרצו לאחרונה בניס היוצאים לתרבות רעה. ובדאי שהשומר נפשו מנדנד איסור יש ללבוש רק סינטטישע שייטלין. אבל שייטלין ארוכות, ושערות מפוזרות, או קלועות גג על גג, בודאי שהוא בכלל ולא יראה צך ערות דבר ושצ מאחרין.

לעורר בבית שילבשו רק בגדים צנועות בל אחד יש לעורר בציתו על הדברים הללו, שילבשו רק בגדים צנועות. וכאשר קונים בגד חדש או שייטל ידקדק אם זו מתאמת לצית יהודי כשר. ולא יתפתה עזמו שאין צידו למחות צידה, כי אם לא היתה מבשלת לו ארוחה שמתענג בה, אז היה יודע איך להראות לה פנים זועפות, שלא יהיה לה תיאצון לעשות כזאת שנית. אבל על כל פנים לא יחזיק ידי עושי עולה, לומר לה קאמפלימענט שהבגד או השייטל נאה. וכאשר תדע ותרגיש שצאמת כואב זאת לצעלה, ישראל כשרות עושין רצון צעלה.

לפעמים אחר החתונה שוברים כל גדרי הצנועות, וגם לרבות ביום החופה ובאמת הדבר הוא הפלא ופלא, שהצנות הפנויות עד

בנעימה, וזה דודי וזה רעי. המנות ומעשים טובים שאנו עושים בעולם הזה מקשרים אותנו לחיות ביחד חיי נכחיים לעולמי עד. ומי שידע לנצל את החיים, הוא קונה בכל שעה חיי עולם. ואחר שיעברו ימי ההילולא בעולם הזה, מתחיל אללנו חיים חדשים, יום שצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהיין מזיו השכינה, ויצוא יום שפיק תועלת מכל רגע מהחיים, ולפומיה דעבדותא עבדון מטללתא, ויש לנצל שעות החיים לתורה ועבודת ה', ותטוף ואכול ותטוף ואישתי, בעוד שהוא עדיין צידך לקנות החיים, שלא יצטרך להיות נכוה מחופתו של חצירו.

ירגן ה' שנוכל לנצל ימי חיינו לתורתו ועבודתו, ולזכור מהו חובתו בעולם, לסגל לעצמו מנות ומעשים טובים, התקן עצמך צפרודור כדי שתכנס לטרקלין, ואז נהיה מאושרים בעוה"ז ובעוה"ב יחד, ונזכה ונחיה ונראה בשמחתן של ישראל, וכצימי מור והדס הושעת בניך, כן יגאלנו בקרוב במהרה דידן.

נשאר להמשתתפים בה עוד שום תועלת ממנה ובמשך הזמן נשכח לגמרי. אבל שנים נמצאים שם בהסעודה, שחמונה זו עושה עליהם רושם כל ישכח על כל ימי חייהם, והם החתן ביחד עם הכלה, שהם מפיקים תועלת ממנה גם אחר זה, ומשנה כל אורח חייהם שהיה להם עד עתה. והתולאה מחמונה זו נוגע להם יום יום עד יומם האחרון, סידור פרנסה, לירה, משפחה חדשה, גידול הבנים, ואחר זה בני צנים. ורק הם ביחד עם אבותיהם, מפיקים תועלת נכחי ממה שעבר עליהם בהילולא זו.

לנצל שעות החיים לתורה ועבודת ה'

והאי עלמא כהלולא דמיא, רוב צאי עולם, אוכלים ושותים ומתענגין ומרויחין ממון ושמים, ושוב עוזבים החמונה ומתים ונקצרים, וכמו שאמר שלמה המלך (קהלת ה-יד) כאשר יצא מבטן אמו ערום, ישוב ללכת כשצא, ומאומה לא ישא בעמלו שיוך צידו. לא כן עם ישראל, אנו מאורסים כביכול עם הקב"ה, וארשתוך לי לעולם (הושע ז-כא), כנסת ישראל כלה קרואה

